

Tervetuloa ONNI on turvallinen koulu –hankkeen väliseminaariin

ONNI on turvallinen koulu 03/2022 - 10/2023

- **Osa-alue 1:** Perusopetuksen koulujen turvallisuuskulttuuria edistävien toimenpiteiden tutkiminen
- **Osa-alue 2:** Perusopetuksen koulujen turvallisuuskulttuurin kehittämisen
- Ensimmäinen mittava OKM:n rahoittama kansallisen tason hanke
- Yhteisöllinen toiminta – hanke palvelee kouluja
- Tutkimusaineistojen keruu on osa kehittämistoimintaa!

Tervetuloa ONNI-hankkeen väliseminaariin!

Aloitussanat professori Eila Lindfors

Tutkimuksesta toimintaan ja takaisin

Projektitutkija Jussi-Pekka Peltola

Professori Eila Lindfors

Erikoistutkija Brita Somerkoski

Kiusaamisen ja väkivallan vähentäminen kouluissa - onnistuneen intervention piirteitä

Alustavia tuloksia tekeillä olevasta tutkimusartikkelista

Projektitutkija Jussi-Pekka Peltola, projektitutkija Arttu Korkeaniemi, erikoistutkija Brita Somerkoski

Kiusaamisen ja väkivallan vähentäminen ONNI-kouluissa

- Kouluille on toimitettu kuvaus ONNI-interventiosta
- Tarkoituksena on selvittää aiempien tutkimusten perusteella, millaisilla interventioiden piirteillä on vaikutusta kiusaamisen ja väkivallan vähenemiseen

Alustava tutkimuskysymys:

Millaiset interventioiden piirteet tekevät siitä tehokkaan kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vähentäjän?

Systematic review – systemaattinen kirjallisuuskatsaus

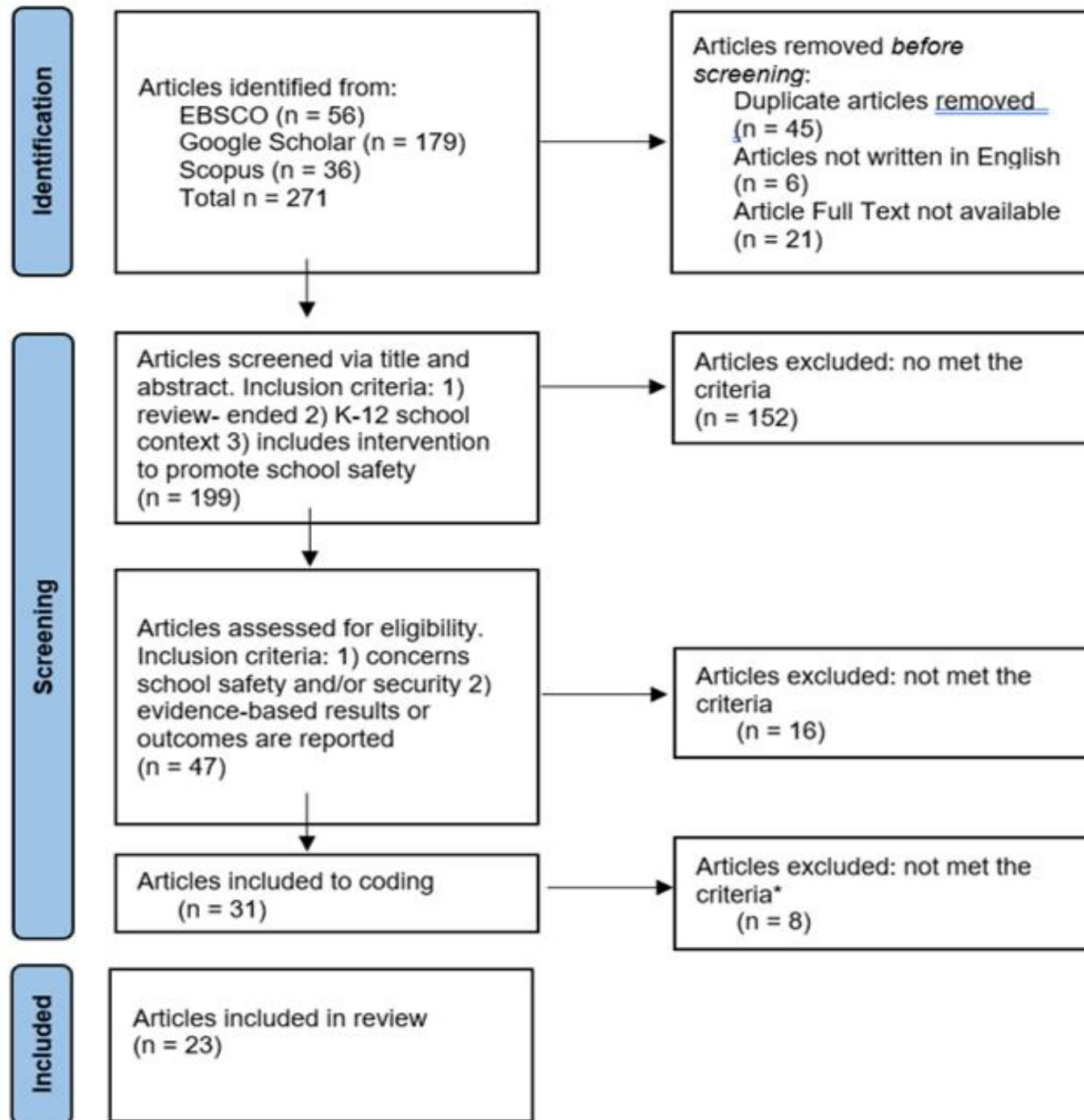
- **hakutermi** syötetään valittuihin tietokantoihin
- **valituilla kriteereillä** tuloksia karsitaan vaihe vaiheelta
- → jäljelle jää lopullinen aineisto

Ensimmäinen vaihe – hakutermin muodostaminen

school safety OR school security OR safety climate OR safety culture AND review OR review of literature OR literature review OR systematic review OR meta-analysis AND interventions OR strategies OR best practices AND bullying OR violence in schools OR harassment in schools AND primary education OR elementary education OR primary school OR elementary school NOT healthcare OR medical OR medicine.

Toinen vaihe: tietokantojen valinta, hakutermin käyttö, artikkelien arviointi ja tarkastelu

- Ensimmäinen hakutulos: 271 artikkelia, jotka vastasivat hakutermiä
- Ensimmäiset valintaehdot: 1) review-tutkimus, 2) esi-, perus- ja lukioaste 3) sisältää kouluturvallisuutta kehittävän intervention → 47 artikkelia
- Toiset valintaehdot: 1) artikkeli käsittelee kouluturvallisuutta, 2) intervention vaikutukset on raportoitu → 31 artikkelia
- Uudelleen luettaessa artikkeleista poistui vielä 8 → **lopulliseen analyysiin sisällytettiin 23 artikkelia**

Alustavia tuloksia - tehokas interventio...

- **on avoin kaikille** (Alford & Derzon, 2012)
- **ohjataan koulusta käsin, opettaja keskeinen toimija** (Ballard & Bender, 2022)
- **toimivuudesta ja ilmiöstä kerätään tietoa laajasti ja useista lähteistä** (Ballard & Bender, 2022; Bradshaw et al, 2021)
- **toteutetaan yhteistyössä psykologin, kuraattorin tai vastaavan kanssa** (Blank et al, 2009; Bradshaw et al, 2021; Weare & Nind, 2011)
- **kulttuurinen ja yksilöllinen sensitiivisyys** (Bowles et al, 2017; Martin-Castillo et al., 2020).

Alustavia tuloksia interventtiosta

- yhteistyö **vanhempien kanssa** (Carbone, 2021; Cassidy et al, 2013)
- **ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen** (Chalamandaris & Piette, 2015; Evans et al, 2014; Gaffney et al, 2021; Goodman et al, 2013)
- **koko yhteisön** sitoutuminen (Gaffney et al, 2021; Goodman et al, 2013; Rawlings & Stoddard, 2019; Vreeman et al, 2007)
- **hyvä ja positiivinen ilmapiiri** koulussa edistää tavoitteiden saavuttamista (Larson et al, 2020; McIntosh et al., 2014)
- opettajien **osaamisen tukeminen ja keinovalikoiman lisääminen** (McIntosh et al., 2014; Gaffney et al, 2021; Rawlings & Stoddard, 2019; Rodger et al., 2019).

Vielä lopuksi

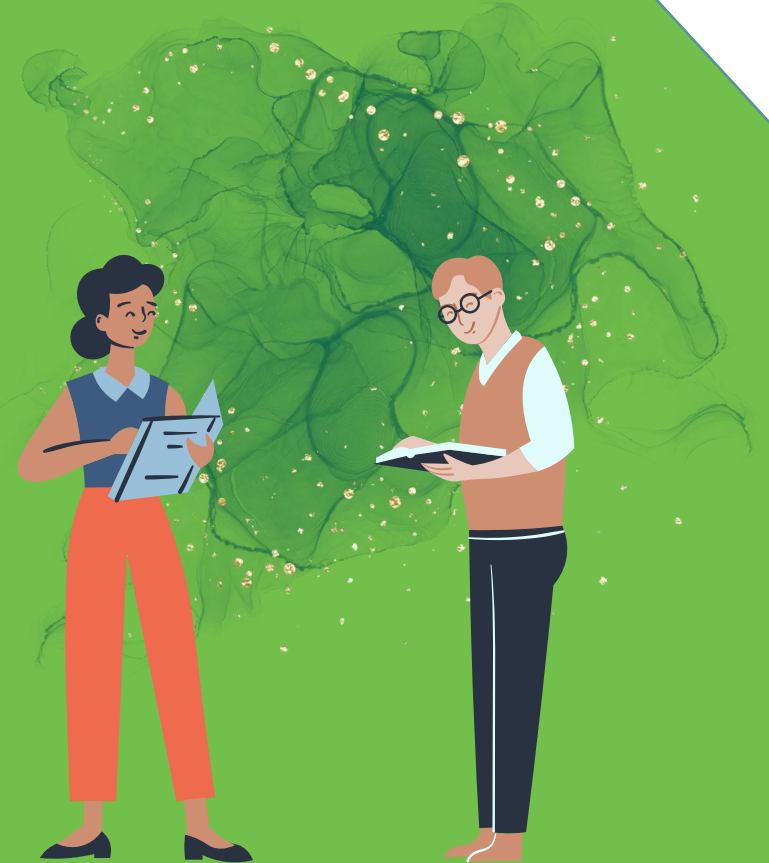
- Tähänastisen tarkastelun perusteella tehokas kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäisevä interventio on...
 - koko yhteisön osallistava – oppilas, vertaiset, vanhemmat, henkilöstö
 - moniammatillinen – oppilashuolto, opettajat ja ulkopuoliset asiantuntijat
 - osaamista ja ymmärrystä lisäävä – taitojen ja toimintamallien harjoittelua
 - erilaiset oppilaat huomioon ottava.
 - Sen tuloksia mitataan monipuolisin menetelmin.

OVA-raporttien alustavia tuloksia: miten koulut hoitavat turvallisuuskulttuuriaan?

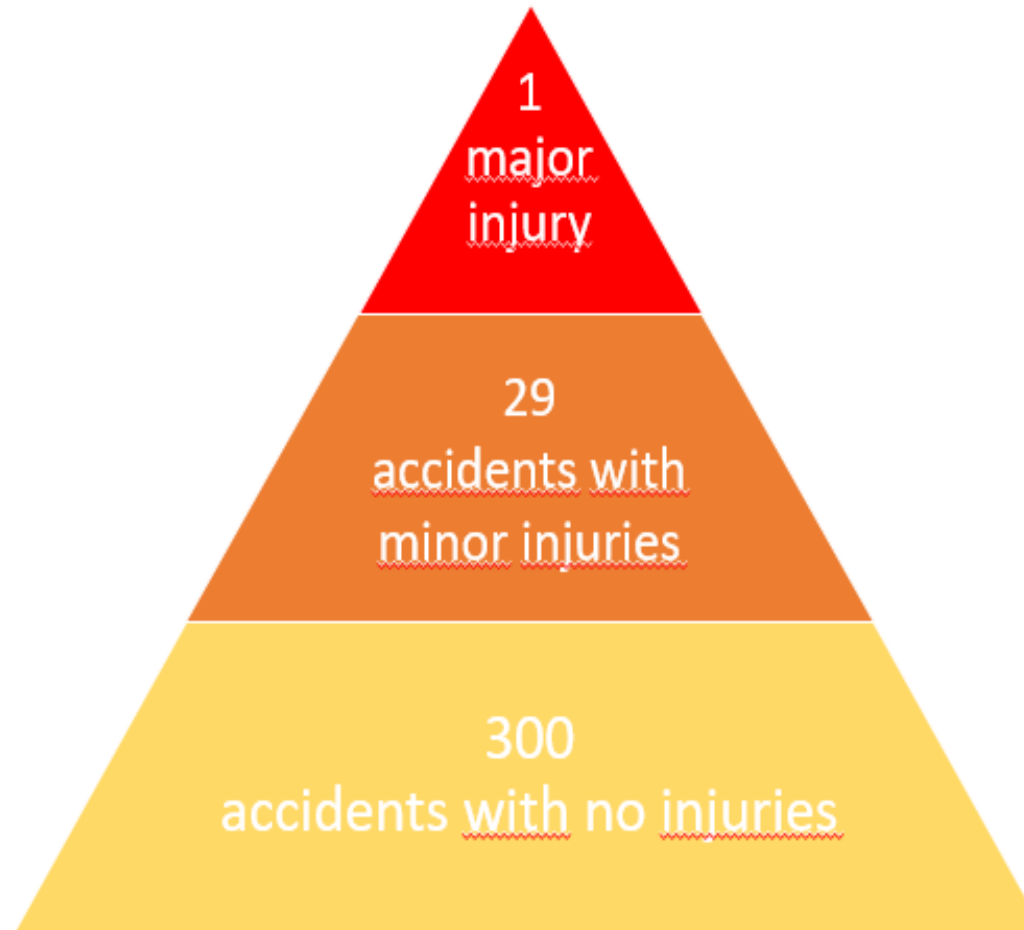
Professori Eila Lindfors

Omatoiminen varautuminen – miksi koulujen tulisi varautua?

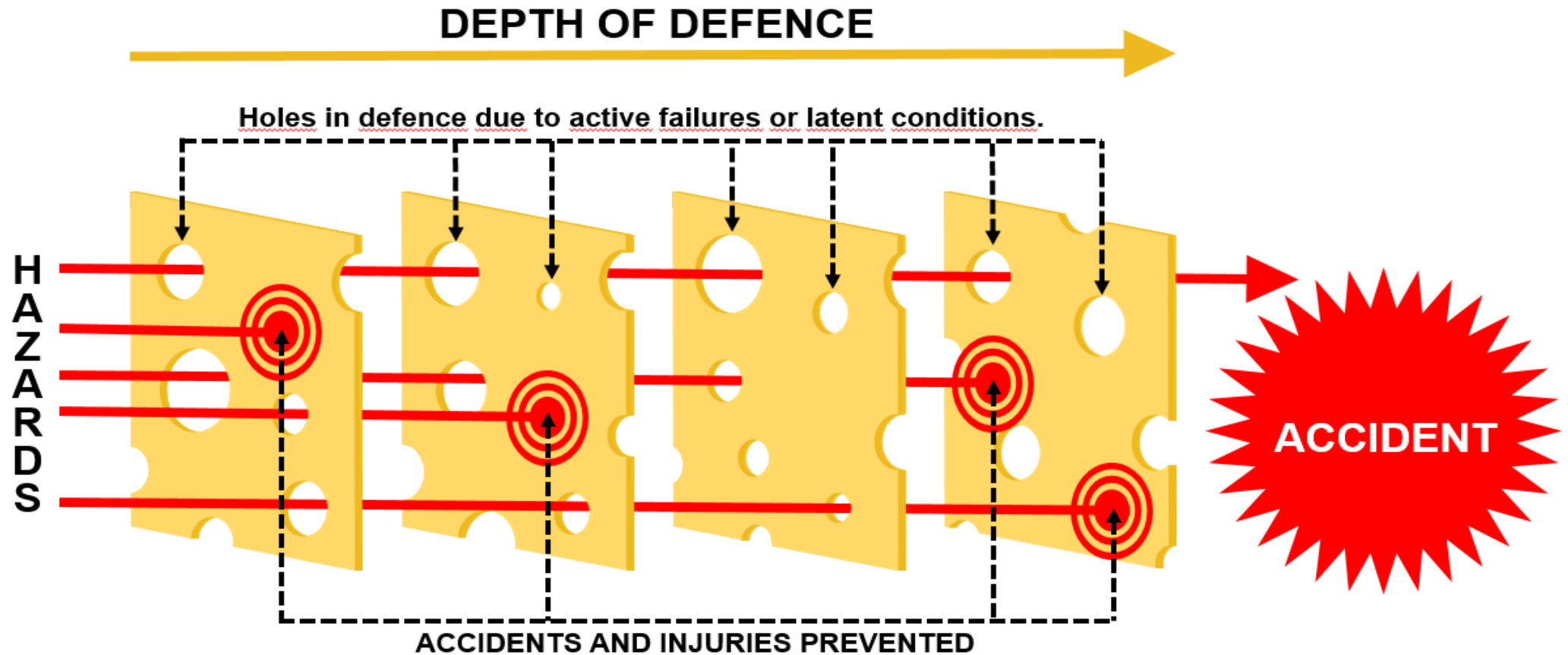
- Vahinko ei tule kello kaulassa!
- Turvallisuuspoikkeamia voi ehkäistä vain organisaatio itse ← miten organisaation jäsenet ovat asennoituneet turvallisuuden edistämiseen.
- Varautuminen on proaktiivista vaarojen tunnistamista ja riskien arviointia, jotta turvallisuuspoikkeamia voidaan estää.
- Kuuluu turvallisuuskulttuurin kokonaisuudessa ennakkoinnin osa-alueeseen.

Heinrich-malli vuodelta 1931: Läheltä piti – tilanteiden ja tapaturmien suhde

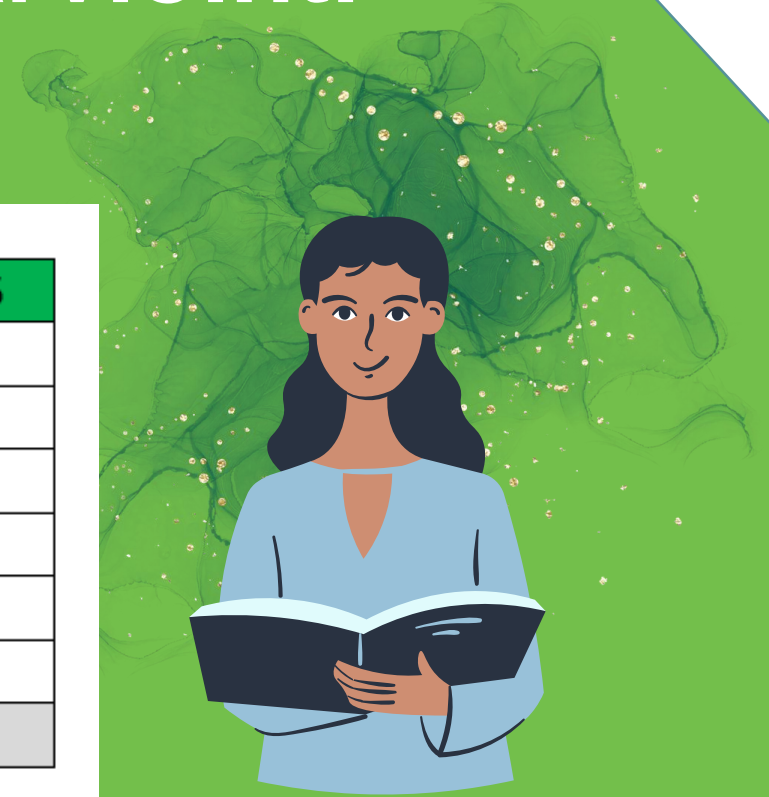
Model of Accident Causation. Reworked after Reason (1998, 296)

OVA - Omatoimisen Varautumisen Arviointi

- Ulkopuolinen henkilö tekee arvioinnin

YHTEENVETO	1	2	3	4	5
A Turvallisuusjohtaminen		x			
B Onnettomuusriskienhallinta			x		
C Turvallisuuteen liittyvät asiakirjat				x	
D Rakenteellinen paloturvallisuus		x			
E Turvallisuustekniikka			x		
F Turvallisuusviestintä ja -osaaminen		x			
Kokonaisarvio: lakisääteinen taso			x		

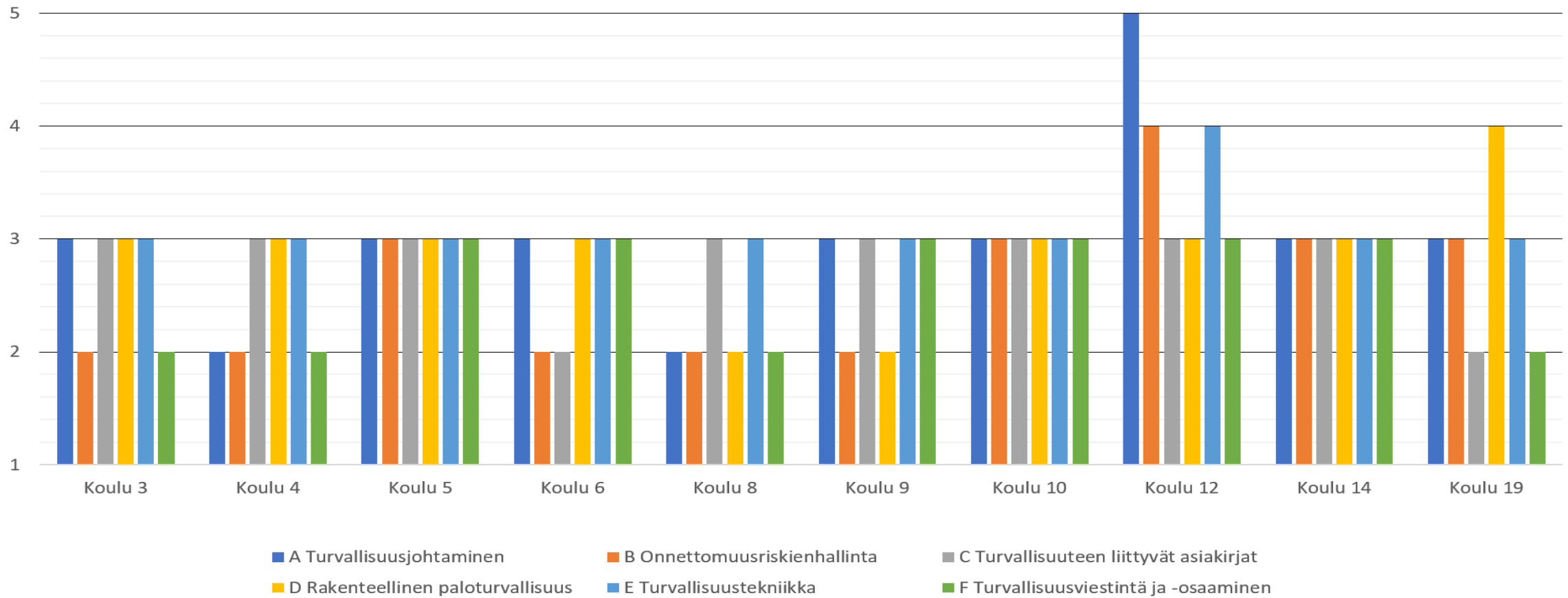
-Hankkeessa tuotetaan työkalu koulujen itsearviointiin

Mitkä tekijät kuvaavat ja erottelevat oppilaitoksen/koulutusorganisaation turvallisuuskulttuurin tasoja ?

Alustavia tuloksia 10 koulusta

Koulu	Oppilasmäärä	Luokka-asteet	Sarjaisuus	Henkilökunta	Toimijoiden määrä yhteensä
K1	475	7.-9.	8-sarjainen	n. 55	n. 530
K2	n. 720	7.-9.	10-11 -sarjainen	n. 80	n. 800
K3	n. 800	1.-9.	5-sarjainen	n. 70	n. 870
K4	383	5.-9.	3-4-sarjainen*	40	423
K5	570	7.-9.	8-sarjainen	n. 80	n. 650
K6	n. 700	1.-9.	3-4 -sarjainen	n. 70	n. 770
K7	585	1.-6.	4-sarjainen	n. 50	n. 635
K8	480(+285 lukio)	7.-9. + lukio	9-sarjainen yksityinen koulu	n. 80	n. 845
K9	n. 400	1.-6.	3-sarjainen	n. 50	n. 450
K10	n. 440	1.-6.	3-sarjainen	n. 50	n. 490

Omatoiminen varautuminen

Turvallisuusjohtaminen: vastuunjako, omatoiminen valvonta ja turvallisuuspuutteisiin reagoiminen

- Turvallisuusjohtaminen normatiivisella tasolla 7 koulussa kymmenestä
 - turvallisuusorganisaation vastuunjako oli selkeä
 - Tehtävät oli jaettu asianmukaisesti koulun toimijoille (rehtori, turvatiimi, turvallisuusvastaava ja erilaiset työryhmät), rehtorin vastuu
 - Turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä kunnan viranhaltijoiden, kiinteistöhuollon ja muiden palveluntuottajien kanssa.
 - Kouluisännät ja tilapalvelumestarit tunsivat koulut ja kiinteistöt.

Turvallisuusjohtaminen: omatoiminen valvonta

- Omavalvonta toteutui kouluissa osana arjen koulunpitoa.
- Esimerkiksi kiinteistönhoitaja teki säännöllistä valvontaa osana arkityötään.
- Toisaalta kouluissa ei ollut olemassa valvonnan tueksi systemaattisia tarkastuslistoja tai muita dokumentaatio-järjestelmiä. Siten omavalvonta oli osin sattumanvaraista ja epäsäännöllistä.
- Joissakin kouluissa oli vuosikello. Näissä kouluissa omavalvontaa toteutettiin esimerkiksi turvallisuudesta vastaavien työntekijöiden tai turvallisuustiimin laatiman kuukausikohtaisen vuosikellon mukaisesti.

Turvallisuusjohtaminen: turvallisuuspuutteisiin reagoiminen

→ oli kouluissa vaihtelevaa ja toimenpiteiden jälkiseuranta vaati huomiota

→ Koulun itsensä toteuttama korjaustoimenpide +
Esim. jatkojohdot tai puutteellinen toimintamalli

→ Ulkopuolisen palveluntuottajan reagointi -
Esim. pitkä reagointiaika tai monta pyyntöä

.

Onnettomusriskien hallinta

- Keskeistä johdonmukainen ja systemaattinen vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi
 - Riskien tunnistamiseen käytettävissä digitaalisissa sovelluksissa oli käytettävyyteen ja riskien yksityiskohtaiseen raportointiin liittyviä puutteita
 - Puutteelliselle tasolle jääneillä kouluilla kohdekohtainen vaarojen ja riskien arviointi oli vajavaista kohdentuen esimerkiksi vain ihmisten toimintaan liittyviin riskeihin
 - Tietoisuus kokonaisvaltaisista riskeistä, kuten tulipalo tai vesivahinko, sekä ymmärrys ja viestintä turvallisuuden tilannekuvasta olivat vajavaisia, koska riskien arviointi ei perustunut
 - Kuka tunnistaa riskit?
 - Ulkopuolinen toimija, henkilökunta, oppilaat?

Turvallisuusviestintä: Turvallisuusviestintä, ennaltaehkäisevä turvallisuusosaaminen sekä onnettomuustilanteen edellyttämä turvallisuusosaaminen

- Taso oli kouluissa vaihtelevaa, osa jäi reaktiiviselle tasolle.
- *Turvallisuusviestintää* toteutettiin kouluilla sekä sähköisesti että paperiversioina.
 - saavutettavuus – henkilöstö ja sijaisille
 - kuittaus osoituksena tutustumisesta turvallisuusdokumentteihin
 - Viestisovellusryhmä kiireisten asioiden hoitoon
 - Oppilaita ei varsinaisesti mainittu viestinnän kohteina
 - turvallisuusaiheita ei nostettu esiin opettajankokouksissa
- Henkilökunnan turvallisuusosaaminen
 - Onko henkilökunnalla osaamista?
 - Onko johdolla tietoa henkilökunnan osaamisesta?

**Ennakointi ja
omatoiminen
varautuminen on
koulun
turvallisuuskulttuurin
kehittämisen
keskeinen osa-alue**

Tutkimus ja koulun toiminta käsi kädessä

Fokusryhmäkeskustelu koulun turvallisuuden kehittämissuunnitelmien laatimisen välineenä

Erikoistutkija Brita Somerkoski

Fokusryhmäkeskustelu (focus group interview) systemaattisen turvallisuuden edistämisen pohjana

- laadullisen tutkimuksen välineenä käytettävä menetelmä, jossa haastattelija ohjaa keskustelua ennalta suunnitellun haastattelurungon perusteella

→ ONNI-hankkeessa haastattelija on koulun mentori

- 4 – 10 henkeä - haastateltavien ryhmä, jolla tietyn asian suhteen yhteinen kokemustausta

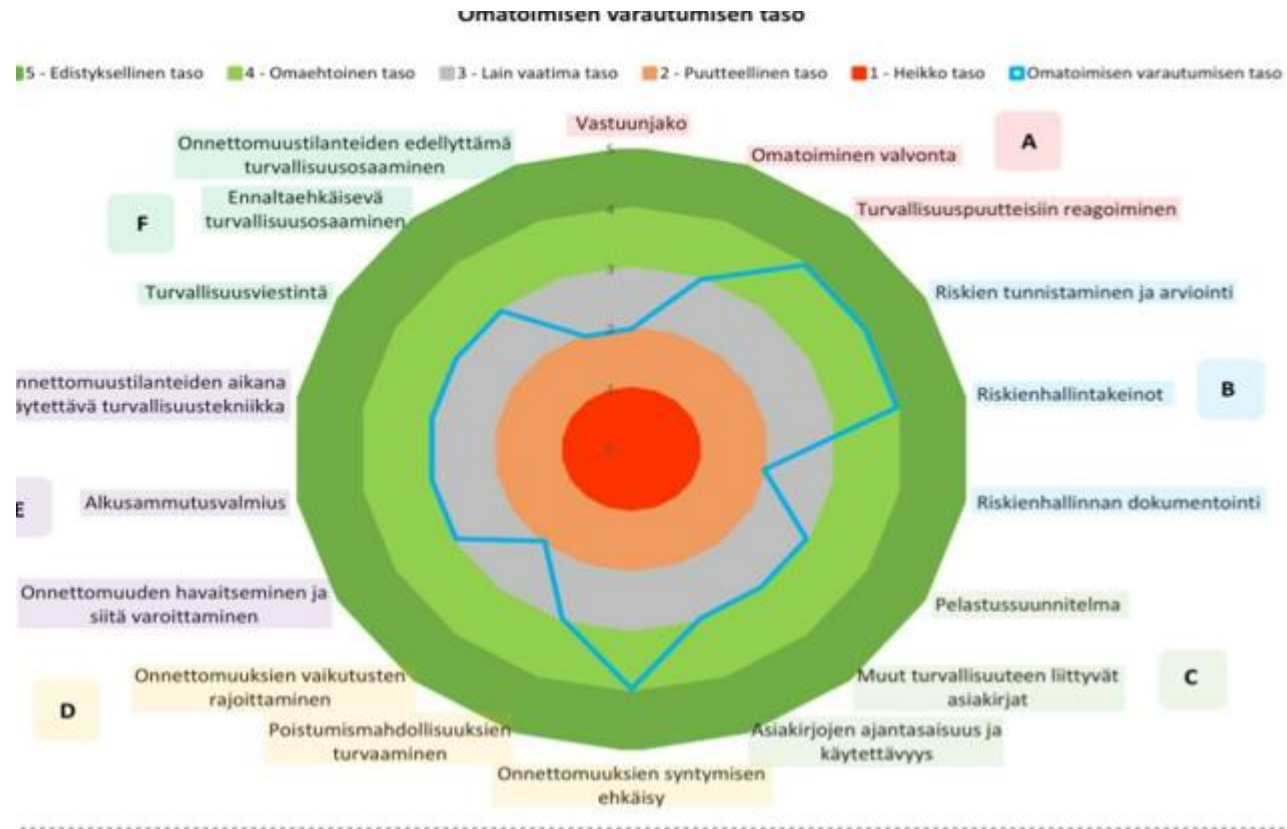
→ ONNI-hankkeessa fokusryhmä on koulun moniammatillinen turvallisuustiimi, täydennettynä oppilasedustajalla

- tuottaa monipuolisen ja rikkaan aineiston, jota ei olisi saatavissa muilla menetelmillä

Mikä turvallisuustiimi?

- Turvallisuus lisääntyy jaettaessa
 - ONNI-hankkeessa koulun turvallisuustiimin tehtävänä on toimeenpanna turvallisuuskulttuurin kehittämistä ja jakaa turvallisuustietoja, -taitoja toimijoille ja sidosryhmille
- Kokoon tuu säännöllisesti, tarkastelee proaktiivisesti ja reaktiivisesti koulun turvallisuutta
 - PROAKTIIVISESTI – ennakoivasti, dokumentteja päivittämällä, yhteisiä tapahtumia suunnittelemalla, vastuun jakamisella
 - REAKTIIVISESTI – toimii, kun jotain on tapahtunut

Miten ONNI-fokusryhmäkeskustelu etenee?

VAIHE 1.
OMATOIMISEN
VARAUTUMISEN
ARVIOINNIN
TULOKSET

Keskustelun teemoja

- Millainen on turvallinen arki tässä koulussa?
- Onko muutostarpeita?
 - roolit, vastuut, yhteisöllisyys
 - resurssit, viestintä
 - turvallisuusosaaminen ja harjoittelu
 - ymmärrys riskeistä
 - yhteistyö sidosryhmien kanssa
 - suunnitelmat, omat tarkastukset, ohjeistukset
 - turvallisuuspoikkeamat
 - jälkihoito ja resilienssi

VAIHE 2
NAUHOITETTU
FOKUSRYHMÄKESKUSTELU

Aineiston laborointi

VAIHE 3a

- litterointi → aineistot kirjoitetaan ja tallennetaan
- anonymisointi → poistetaan koulun tiedot, osallistujien nimet
- analyysi → toteutetaan laadullinen analyysi

MILLAISIA KEHITTÄMISTARPEITA KOULUISSA ON?

→ lopulliset tulokset

Kehittämissuunnitelma

VAIHE 3b

- Keskustelun jälkeen turvatiimi kokoontuu ja päättää, millä tavoin koulun turvallisuutta kehitetään lukuvuoden aikana
- Toimenpiteet kirjataan valmiiseen kehittämissuunnitelmapohjaan
- Tuotetaan turvallisuuden vuosikello → Millaisia käytännön toimenpiteitä koulussa toteutetaan turvallisuuden edistämiseksi?

Kehittämissuunnitelman pohja

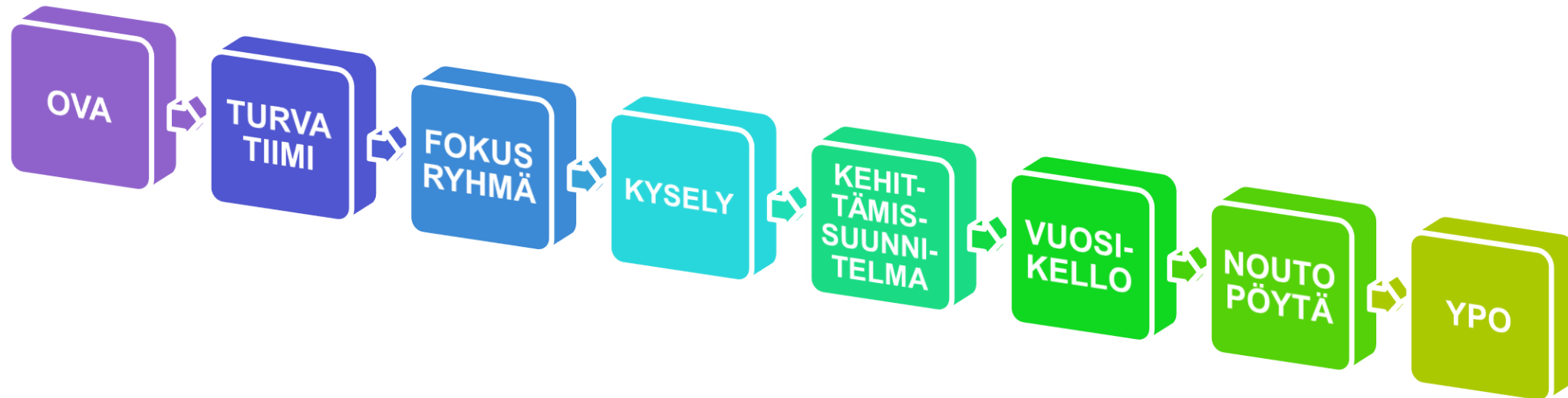
I.Turvallisuuskulttuurin dimensiot	Turvallisuuskulttuurin kehittämiseksi tehtävät toimenpiteet	Edistymisen seuraaminen: pvm., vastuhenkilö
Vahvuutemme turvallisuustyössä		
Koulumme erityispiirteet turvallisuustyössä		
ROOLIT JA VASTUUT		
Rehtorin ja turvallisuusvastaavan rooli ja , opettajien roolit ja vastuut. Oppilaiden osallisuus Vanhempien osallistuminen Onko yhteisöllisyys riittävää?		
TURVALLISUUSTYÖN RESURSSIT		
Aika henkilöstö- ja muut		

Tavoite → pysyviä muutoksia rakenteisiin!

VAIHE 4 TURVALLISUUDEN VUOSIKELLO

ONNI-hankkeen eteneminen syksy 2022

Tilannekatsaus hankekoulujen lukuvuoden 2022-2023 toimintaan ja yhteistyöhön sidosryhmien kanssa

*Kehittämispäälliköt Tuomo Myllö ja Matti Waitinen ja
projektiasiantuntija Helga Rajala*

Puheenvuoroja hankekouluista

Puheenvuoroja sidosryhmien edustajilta

Kouluissa toteutuva kehittämistoiminta

Mitä kaikkea kouluille tarjoutuukaan?

Kehittämispäällikkö ja toinen suomenkielisten koulujen mentori Tuomo Myllö

Rehtorien ja turvatiimien mentorointi

Mentorit osallistuvat aktiivisesti koulun turvallisuusarkeen esimerkiksi osallistumalla turvatiimien kokouksiin, sidosryhmäpalavereihin, sekä osallistumalla vaikkapa turvallisuusvarttien järjestämiseen koulun tarpeiden mukaisesti. Mentori on yhteydessä kouluun säännöllisesti ja tarpeen mukaan, vähintään kerran pari kuukaudessa.

Ajankohta: lukuvuoden 2022–2023 aikana.

Kehittämissuunnitelma

Koulut saavat valmiin kehittämissuunnitelmapohjan, jonka avulla turvallisuustiimi suunnittelee mentorin tukemana kehittämistoimenpiteet, jotka toteutetaan lukuvuoden 2022–2023 aikana. Apuna tässä työssä on keväällä tehdyn OVA:n raportti.

Kehittämissuunnitelman sisältönä on turvallisuustyön toteutuminen, turvallisuustehtävien jakautuminen turvatiimin ja organisaation muiden jäsenten kesken sekä kehitystyön painopisteet ja tavoitteet.

Ajankohta: syyskuun 2022 aikana

Oppilaiden osallistaminen turvallisuustyöhön

Oppilaiden osallistamisen lähtökohtana on koulun tarpeet. Oppilaat osallistuvat ONNI-mobiilisovelluksen käyttöön, valtakunnallisiin turvallisuusteemojen toteuttamiseen, turvallisuutta koskevaan päätöksentekoon ja poikkeamailmoitusten tekemiseen.

Koulu päättää, millä tavoin oppilaat osallistuvat turvallisuustyöhön.

Ajankohta: lukuvuoden 2022–2023 aikana

ONNI työmaakokoukset

Työmaakokoukset kohdennetaan lähtökohtaisesti kaikille hankkeessa toimiville aikuisille ja niihin voidaan tarvittaessa kutsua myös kunnan sivistystoimen tai muun sidosryhmän edustajia. Tapaamiset ovat 8.9., 28.9., 25.10. ja 28.11. Teamsissa iltapäivisin klo 14.30-15.30.

Lisäksi on tarkoitus järjestää rehtoreille ja turvatiimeille lounastapaamisia pari kertaa lukukaudessa.

Ajankohta: lukuvuoden 2022–2023 aikana

Yhdenmukaisen puuttumisen opas (YPO)

Pilottikoulujen rehtorit osallistuvat yhdenvertaisen puuttumisen oppaan laatimiseen ja oppaan käyttöönottoon koulussa. Hankekoulu päättää, millä tavoin yhdenvertaisen puuttumisen periaatetta noudatetaan koulussa.

Ypo mahdollistaa yhdenmukaisten ja tasapuolisten seuraamusten määrittelyn oppilaille, mikä edesauttaa yleisten oikeusturvaperiaatteiden toteutumista.

Ajankohta: menettelyn käynnistäminen elo-syyskuun aikana 2022.

Hankkeen näkyvyyden edistäminen

Koulut saavat hankkeen painotuotteita käyttöönsä. Hanke tukee koulujen turvallisuuteen liittyvää verkkoviestintää ja järjestää avoimia seminaareja. Hankekouluille tarjotaan viestintätukea tarpeen mukaan myös mahdollisten erityistilanteiden aikana.

Kouluja tuetaan hankkeeseen liittyvien mediasisältöjen tuottamisessa. Näin koululla on mahdollisuus profiloitua oppilaitosturvallisuuden edelläkävijäksi.

Ajankohta: lukuvuoden 2022–2023 aikana.

Kouluissa toteutuva kehittämistoiminta

Pilottikoulujen henkilökunnan turvallisuusosaamisen kehittäminen

Kehittämispäällikkö ja toinen suomenkielisten koulujen mentori Matti Waitinen

Miksi kehittää turvallisuusosaamista?

Henkilökunnan turvallisuusosaamista kehittämällä oppilaitoksessa voidaan soveltaa turvallisuuskulttuurin menetelmiä ja toteuttaa turvallisuuskasvatusta systemaattisesti, oikea-aikaisesti ja tasa-arvoisesti.

Hyvään turvallisuuskulttuuriin tarvitaan

- Ymmärrys vaaroista
- Turvallinen toiminta koulussa ja kotona = Turvallinen elämä!
- Turvallisuustiedot
- Turvallisuustaidot
- Turvallisuuskeskustelun edistäminen

Turvallisuusosaamisen noutopöytä

Koulut laativat OVA-raporttiansa pohjalta kehittämissuunnitelmansa tulevalla lukuvuodelle 2022–2023. Turvallisuusosaamisen kehittäminen eri muodoissaan lähtee koulun itsensä tunnistamista tarpeista. Näihin tarpeisiin ONNI-hanke pyrkii vastaamaan tarjoamalla koulujen käyttöön monipuolisen valikoiman koulutuksia, jotka voidaan toteuttaa lähikoulutuksina tai tarpeen mukaan myös verkossa. Koulutukset ovat maksuttomia.

Koulutukset zoomissa tai livenä

- Toteutus kahden kouluttajan vuoropuheluna Zoomissa tai livenä kouluilla?
- Nauhoitetut asiantuntijapuheenvuorot täydentävät esityksiä
- Ensimmäiset koulutukset nauhoitetaan kokonaisuuksina, seuraavat katsottavissa kouluittain zoomissa. Mukana katselussa myös kehittämispäälliköt...vuorovaikutteisuus!
- Livessä asiantuntijapuheenvuorot linkitetään PowerPointiin...

Turvallisuusosaamisen noutopöytä

- **Oppilaitoksen turvallisuusjohtaminen (3 op)**

ONNI-hankkeen koulujen rehtorit ja turvatiimien jäsenet osallistuvat koulutukseen koulujen kehittämissuunnitelmiin kirjatulla tavalla.

- **Osaamistavoitteet**

Opiskelija osaa ja ymmärtää koulujen turvallisuusjohtamiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja toimintatavat osana oman koulun kehittämistä turvalliseksi kouluksi. Opiskelija osaa hyödyntää saamiaan tietoja ja taitoja oman koulunsa turvallisuustyössä.

Turvallisuusosaamisen noutopöytä: koulutusten aiheet

1. Mitä on turvallisuuskulttuuri? **Valmis**
2. Turvallisuusjohtaminen ja riskienhallinta **Valmis**
3. Oppilaitoksen turvallisuussuunnittelu **Valmis**
4. Oppilaitoksen turvallisuusviestintä **Valmis**
5. Oppilaitoksen toiminnan turvallisuus **Valmis**

Turvallisuusosaamisen noutopöytä

- **Henkilöstön osaamisen kehittäminen:
Turvallisuuskulttuuri koulun arjessa (3 op)**

ONNI-hankkeen koulujen henkilöstön jäsenet osallistuvat koulutukseen koulujen kehittämissuunnitelmiin kirjatulla tavalla. Kokonaisuus kootaan viidestä valinnaisesta aiheesta. Myös hankkeen koulujen rehtorit ja turvallisuustiimiläiset voivat osallistua näihin koulutuksiin valinnan mukaan.

Turvallisuusosaamisen noutopöytä: sisällöt I

1. Muuttuva ja muuntuva turvallisuuskuultuuri **Valmis**
2. Väkivalta perusopetuksen oppimisyhteisössä ja puuttumiskeinot*
3. Kiusaamisen tunnistaminen ja toimintamallit*
4. Epäasiallinen käytös: tunnistaminen, toimintamallit ja seuraamukset*
5. AVEKKI – väkivallan ennaltaehkäisy ja hallinta –koulutus (12h)
(alueelliset yhteiskoulutukset) **Valmis**
6. Seksuaalinen häirintä koulussa, **Valmistuu syksyn aikana**

* Koulutukset 2, 3 ja 4 tarjontaan helmikuussa 2023, odottavat OPH:n uusia ohjeita!

Turvallisuusosaamisen noutopöytä: sisällöt II

8. Kansalliset turvallisuustapahtumat koulun turvallisuuskulttuuria edistämässä **Valmis**
9. Turvallisuuskävelyn toteuttaminen **Valmis**
10. Poistuminen ja sisälle suojautuminen **Valmis**
11. Hätäensiapu SPR:n mukaan (4h) **Valmis, ensimmäinen koulutus pidetty 9.8. Kontulassa**
12. Alkusammutus AS1-konseptin mukaan **Valmis, ensimmäinen koulutus pidetty 9.8. Kontulassa**
13. Väestönsuojan hoitajan kurssi (alueelliset yhteiskoulutukset) **Valmis**

Miltä hanke näyttää kouluista käsin?

Puheenvuoroja hankekouluista

Oppilaitosturvallisuus sidosryhmien silmin. Näkökulmia organisaatorajat ylittävään yhteistyöhön

Puheenvuorojoja sidosryhmien edustajilta

Virvoketauko: teetä, kahvia ja hedelmiä

30 min.

Hankkeen kouluille tuottamia työkaluja I

Rauno Varis (Secrow Oy) ja projektikoordinaattori Emilia Luukka

Projektiasiantuntija Miika Leino ja kehittämispäällikkö Matti Waitinen

Kehittämispäällikkö Tuomo Myllö

ONNI-sovellus

Tarkoitus ja toiminnallisuudet: demo

Rauno Varis (Secrow Oy) ja projektikoordinaattori Emilia Luukka

ONNI-sovellus

Rauno Varis (Secrow Oy):

Yleistä Notecrow-palvelusta

Emilia Luukka (ONNI-hanke):

Miten käytämme sovellusta ONNI-hankkeessa?

Sovelluksen demo mobiilinäkymässä

Katsaus turvallisuuspoikkeamien keräämiseen hankekouluissa

Projektiasiantuntija Miika Leino ja kehityspäällikkö Matti Waitinen

info-onni@utu.fi

<https://sites.utu.fi/onni/>

*Kehityspäällikkö ja suomenkielisten koulujen mentori
Matti Waitinen*

Miksi turvallisuuspoikkeamista kerätään hankkeessa tietoa?

Lisääntyvä ymmärrys, osaaminen ja luottamus

Turvallisuuskulttuurin tasot

Resilientti
"Turvallisuus on kiinteä osa työtä ja toimintaamme."

Proaktiivinen
"Etsimme ja korjaamme puutteita jatkuvasti."

Normatiivinen
"Meillä on järjestelmät kunnossa."

Reaktiivinen
"Toimimme tarpeen vaatiessa."

Haavoittuva
"Mitä väliä, jos emme jää kiinni?"

Ennakointi arjessa

- Vaarojen tunnistaminen
 - Riskien arviointi ja toimenpiteet
- Tilojen omavalvonta
 - Ajantasainen dokumentaatio
- Koulutukset ja harjoittelu
 - Turvaohjeet

Turvallisuuspoikkeamat

- Tunnistaminen • Raportoiminen
- Juurisyyanalyysi • Toimenpiteet käytännössä
- Tiedottaminen

Systemaattinen turvallisuuskulttuurin johtaminen, ylläpitäminen ja kehittäminen

- Turvallisuusilmapiiri • Yhteisöllisyys ja vastuunjako
- Yhteiset ja jaetut toimintamallit
- Viestintä • Proaktiiviset ja reaktiiviset menetelmät
- Itsearviointi ja tarkastukset

Jälkihoito ja resilienssi

- Purkukeskustelu ja jälkipuinti
- Paluu normaalitilanteeseen

Roolit ja vastuut

Rehtori

Turvatiimi

Henkilökunta

Opiskelijat

Oppilaat

Vanhemmat

Sidosryhmät

Lisääntyvä vastuu

Turvallisuuskulttuurin ylläpito ja kehittäminen oppilaitoksessa

(Lindfors, Waitinen & Somerkoski, 2022)

Mitä pilottikouluissa tapahtuu?

- **Interventio lukuvuonna 2022–2023**

Mitä kehittämistoimenpiteitä kouluissa tarvitaan?

- Kouluilla nimetty mentori hankkeesta
- Kehittämistoimenpiteet toteutetaan koulun suunnittelun ja tarpeiden pohjalta
- Opettajankokousten turvallisuusvartit, suunnitelmien päivittäminen, koulun turvallisuustapahtumat, oppilaiden osallistaminen
- **Digitaalinen turvallisuuspoikkeamien tiedonkeruu ja poikkeamien käsittelyn menetelmät → sovelluksessa käytetään nimeä *Turvallisuusilmoitus***
- Henkilökunnan turvallisuusosaamisen noutopöytä
- Yhdenvertaisen puuttumisen opas

Mitä pilottikouluissa tapahtuu?

- **Turvallisuuden tilannekuva** – alku- ja loppumittaukset
Alkumittaukset kevään 2022 aikana
- **Ilman tilannekuvaa ei voi johtaa!**
- OVA -auditointi, fokuskeskustelut sekä henkilöstölle suunnattu turvallisuuskysely ovat merkittäviä tapoja luoda tilannekuvaa tutkimukselle
- **Turvallisuuspoikkemailmoitukset** täydentävät tilannekuvaa ja ohjaavat myös koulua tekemään oikeita korjaustoimia!

Mitä pilottikouluissa tapahtuu?

- ONNI-sovellus otettavissa kokonaan käyttöön vielä syyskuun aikana
- Sovellukseen liitetään helposti koulukohtaista tietoa mm. pelastussuunnitelma, turvakartat, erilaisia koulukohtaisia ohjeita, ruokalista ym.
- Henkilökunnan ja oppilaiden turvallisuuspoikkeamailmoitusten lomakkeet ilmaantuvat sinne myös pian...

Projektiasiantuntija

Miika Leino

Turvallisuuspoikkeamailmoituksista tarkemmin

ONNI-hankkeen tuloksena

- saadaan tutkimustuloksia, joiden avulla perusopetuksessa voidaan edistää systemaattista turvallisuuskulttuurin arviointia ja sen dynaamista kehittämistä pilottikouluissa
- hankkeen jälkeen tuloksia voidaan hyödyntää valtakunnallisesti.

Ei kai taas uusi ilmoituslomake?

- Kouluilla on jo monia erilaisia ilmoituslomakkeita eri asioille, miksi pitää vielä yksi lisää?
 - Sovellukseen on koottu runsaasti turvallisuustietoa
 - Turvallisuusilmoitus luonteva lisä kokonaisuuteen
 - Nopeus, helppous, aina mukana
 - Kynnys ilmoittaa pyritty pitämään mahdollisimman matalana
 - Henkilökunnalle oma lomake, oppilaille oma lomake

Turvallisuuspoikkeama, hyvä käytäntö, turvallisuusilmoitus... Mitä ihmettä?

- Turvallisuuspoikkeamailmoitus eli ***Turvallisuusilmoitus***
- Poikkeama viittaa lähtökohtaisesti negatiiviseen toimintaan
→ Myös hyvän käytänteen ilmoittaminen on arvokas tieto!
- Mistä voin tietää milloin ilmoituksen voi tai pitää tehdä?
 - Turvallisuusilmoitus tehdään läheltä piti -, vaara-, tai onnettomuustilanteesta, sekä loukkaantumisesta, kiusaamisesta tai uhkatilanteesta
 - Tehdään, jos on itse osallisena tai huomataan, että asia tapahtuu jollekin toiselle

Turvallisuuspoikkeama, hyvä käytäntö, turvallisuus-ilmoitus... Mitä ihmettä?

- Hyvä käytänne yhtä tärkeä ilmoittaa
 - Virheistä opitaan (tai pitäisi oppia), mutta sujuvat toimintatavat ovat usein itsestäänselvyyksiä
 - ”Olipa mukava tulla töihin hyvin hiekoitetun pihan läpi”
- Oppilaille on räätälöity oma, hieman kevyempi lomake
 - Mahdollistaa hiljaisenkin oppilaan äänen kuuluville saamisen

Ei kai nyt näin pienestä kannata ilmoittaa..

- Kyllä kannattaa, tärkeintä on saada tieto kulkemaan
→ Vrt. tilannekuva. Ei voida reagoida, jos ei tiedetä
- Turvallisuus on yhteinen asia
 - Tärkeintä, että ilmoituksia tulee, ei ole ”turhaa” ilmoitusta
... mutta tiedostetaan, että häiriöilmoituksia voi tulla
- Osa myös turvallisuuskasvatusta
 - Lapset ja nuoret lähtökohtaisesti fiksuja
 - Ilmoitukset eivät yleisesti nähtävillä

Tutkimusaineisto?

- Kaksoishyöty:
 - Ilmoitukset suoraan koulujen käyttöön ilman välikäsiä
 - Samat ilmoitukset palvelevat myös tutkimusta
 - Lopputuloksena tieto välittömiin toimenpiteisiin ja tutkittua tietoa toimintakulttuurin kehittämiseen
- Henkilötiedot kouluille oleellisia ja tärkeitä
- Tutkimus käsittelee kaikki ilmoitukset aina anonymisti

Askeleet onnistumiseen

Perusopetuslakia täydentävä *Yhdenvertaisen puuttumisen opas (YPO)*

Kehittämispäällikkö Tuomo Myllö

Yhdenmukaisen puuttumisen opas (YPO)

- Turvallisuusasiantuntija Timo Varpulan lisäksi YPO-materiaalia ovat olleet koostamassa ja kehittämässä ONNI on turvallinen koulu -hankkeen kehityspäälliköt Tuomo Myllö ja Matti Waitinen sekä projektikoordinaattori Emilia Luukka, hankkeen johtaja Eila Lindfors ja erikoistutkija Brita Somerkoski.

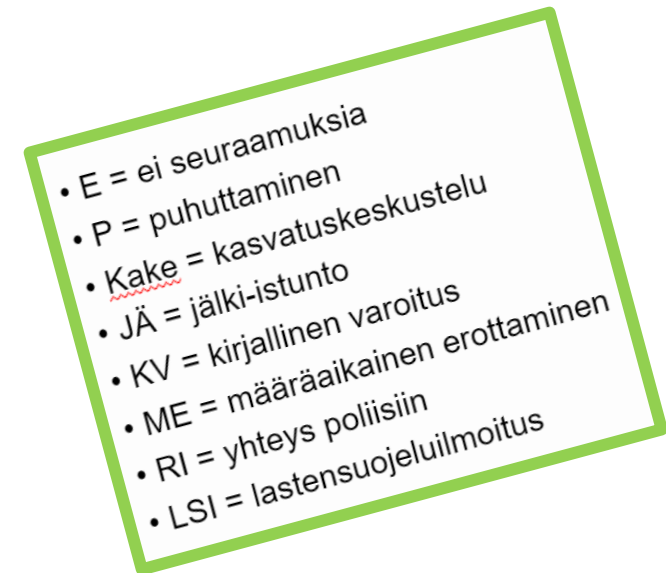
E	P	Kake	JÄ	KV	ME	RI	LSI
	P		S				
		P		S		H	H
					P	A	A

Yhdenmukaisen puuttumisen opas (YPO)

- Yhdenvertaisen puuttumisen oppaan (YPO) seuraamuksia on käsitelty yhdessä ONNI-hankkeen pilottikoulujen rehtoreiden ja turvallisuusvastaavien kanssa kahdessa tilaisuudessa 16.6.2022 Ruoholahden ala-asteella Helsingissä ja 22.6. 2022 Metsäkylän koulussa Ylöjärvellä.

Pilottikouluja ovat edustaneet

- Metsäkylän koulun rehtori Satu Lähteenmäki
- Rauman normaalikoulun turvallisuusvastaava Tuija Saarivirta
- Ruoholahden ala-asteen rehtori Jouni-Jukka Annala
- Kontulan alakoulun rehtori Marko Perkiö
- Puotilan ala-asteen koulun rehtori Tuomo Tommola
- Linnajoen koulun rehtori Arttu Piispanen ja
- Helsingin yhteislyseon apulaisrehtori Pia Pietikäinen.

Yhdenmukaisen puuttumisen opas (YPO)

Perusopetuksen kouluissa tapahtuu tahallisia ja tuottamuksellisia oppilaiden aiheuttamia turvallisuuspoikkeamia, joista oppilaille määrätään seuraamuksia.

Yhdenvertaisen puuttumisen opas (YPO) mahdollistaa yhdenmukaisten ja tasapuolisten seuraamusten määrittelyn oppilaille, mikä edesauttaa yleisten oikeusturvaperiaatteiden toteutumista.

Kunniaa loukkaava toiminta ja kiusaaminen

	E	P	Kake	JÄ	KV	ME	RI	LSI
Verbaalisesti (haukkuminen)		P			S		H	H
Kirjoittamalla		P			S		H	H
Loukkaavan kuvamateriaalin levittäminen		P			S		H	H
Perättömät jutut		P			S			
Nettikiusaaminen		P			S		H	H
Loukkaavat eleet		P			S			
Ryhmän ulkopuolelle jättäminen		P			S			H
Tavaroiden piilottaminen		P			S			
Toisen päälle sylkeminen		P			S			
Perätön ilmianto			P		S		H	H
Perätön väite, josta seuraa toimenpiteitä kohdehenkilölle tai ilmoituksia viranomaisille.				P	S			

Yhdenmukaisen puuttumisen opas (YPO)

Yhdenvertaisen puuttumisen oppaassa määritellään mahdollisia normien rikkomiseen liittyviä tapahtumia ja tekoja. Tämän lisäksi määritellään tekojen seuraamuksien haarukka pienimmästä suurimpaan.

Oppilaalle ja henkilökunnalle pitää olla ennakoitavaa, mitä jostakin teosta seuraa. Seuraamuksilla voidaan osoittaa järjestelmän olevan oikeudenmukainen.

Fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen 1/5

Töniminen (tarkoituksena vahingoittaa), tilanteesta poistumisen estäminen	E	P	Kake	JÄ	KV	ME	RI	LSI
Perusmuotoinen töniminen		P		S				
Vieressä portaikko		P			S			
Tapahtuu työsalissa, keittiössä yms.			P		S		H	H
Painiminen	E	P	Kake	JÄ	KV	ME	RI	LSI
Perusmuotoinen painiminen		P		S				
Heitto- tai lukkotekniikat			P		S		H	H
Seurauksena tajuttomuus/vakava vamma						P	A	A
Raapiminen, repiminen	E	P	Kake	JÄ	KV	ME	RI	LSI
Pään alueelle				P	S		H	H
Muualle vartaloon			P		S		H	H
Vaatteista repiminen		P		S			H	H

Yhdenmukaisen puuttumisen opas (YPO)

Lukuvuonna 2022-2023 Onni-hankkeen 15 pilottikouluissa tapahtuneen testaus- ja kehittämistoiminnan jälkeen Yhdenmukaisen puuttumisen opas on tarkoitus jalkauttaa kansalliseen käyttöön.

Tähän mennessä YPO on saanut paljon myönteistä palautetta koulujen henkilöstöltä ja se on herättänyt mielenkiintoa monissa sidosryhmissä.

Teot, jotka liittyvät päihteisiin 1/2

Tupakkatuotteet	E	P	Kake	JÄ	KV	ME	RI	LSI
Hallussapito			P	S				H
Käyttäminen koulun alueella				P	S			H
Välittäminen				P		S	H	H
Lääkkeet	E	P	Kake	JÄ	KV	ME	RI	LSI
Luvaton hallussapito			P		S		H	H
Luvaton käyttäminen koulun alueella			P		S		H	H
Välittäminen					P	S	A	A
Huumausaineeksi luokiteltava lääke			P		S		A	A
Pakottaa toisen käyttämään					P	S	A	A
Piilottaa toisen ruokaan ym.					P	S	A	A

YPON jalkauttaminen

- Elokuun aikana koulujen henkilökunta tutustuu YPO:n sisältöön
 - (Jos tämä vielä kesken, syyskuun ensimmäisellä viikolla)
- Syyskuun aikana YPO:n esittely oppilaille opettajien ja luokanvalvojen johdolla
 - Tarkoituksena ei ole jakaa oppilaille ”vinkkipankkia” vaan poimia olennaisia kohtia keskusteluun
 - Koetaanko tarpeelliseksi ”hyväksyttää” YPO oppilaskunnalla?
- Syyskuun aikana myös huoltajille ja sidosryhmille tiedottaminen
 - Hankkeelta tulee valmis tiedotepohja esim. Wilmaan ja kotisivuille laitettavaksi

YPO on päivittyvä asiakirja!

- ONNI-hankkeen aikana pilottikouluilla ilmenee todennäköisesti tekemuotoja, joita taulukoista ei löydy.
- Näistä uusista tekemuodoista on hyvä ilmoittaa hankkeen mentoreille, jotta voimme kehittää YPO:ta mahdollisimman kattavaksi asiakirjaksi!

Pieni tauko

5 min.

Hankkeen kouluille tuottamia työkaluja II

Professori Eila Lindfors

Erikoistutkija Brita Somerkoski

Projektikoordinaattori Emilia Luukka

Turvallisuuden hallinnan käytännöllinen malli – miten hahmottaa kokonaisuutta?

Professori Eila Lindfors

Lisääntyvä ymmärrys, osaaminen ja luottamus

Turvallisuuskulttuurin tasot

Resilientti
"Turvallisuus on kiinteä osa työtä ja toimintaamme."

Proaktiivinen
"Etsimme ja korjaamme puutteita jatkuvasti."

Normatiivinen
"Meillä on järjestelmät kunnossa."

Reaktiivinen
"Toimimme tarpeen vaatiessa."

Haavoittuva
"Mitä väliä, jos emme jää kiinni?"

Ennakointi arjessa

- Vaarojen tunnistaminen
 - Riskien arviointi ja toimenpiteet
- Tilojen omavalvonta
 - Ajantasainen dokumentaatio
- Koulutukset ja harjoittelu
 - Turvaohjeet

Turvallisuuspoikkeamat

- Tunnistaminen • Raportoiminen
- Juurisyyanalyysi • Toimenpiteet käytännössä
- Tiedottaminen

Systemaattinen turvallisuuskulttuurin johtaminen, ylläpitäminen ja kehittäminen

- Turvallisuusilmapiiri • Yhteisöllisyys ja vastuunjako
- Yhteiset ja jaetut toimintamallit
- Viestintä • Proaktiiviset ja reaktiiviset menetelmät
- Itsearviointi ja tarkastukset

Jälkihoito ja resilienssi

- Purkukeskustelu ja jälkipuinti
- Paluu normaalitilanteeseen

Roolit ja vastuut

Rehtori

Turvatiimi

Henkilökunta

Opiskelijat

Oppilaat

Vanhemmat

Sidosryhmät

Lisääntyvä vastuu

Turvallisuuskulttuurin ylläpito ja kehittäminen oppilaitoksessa

(Lindfors, Waitinen & Somerkoski, 2022)

Alustavia ajatuksia perusopetuksen koulujen turvallisuuskulttuurin arviointijärjestelmästä

Erikoistutkija Brita Somerkoski

Oppilaitoksen turvallisuuskulttuurin kehittämisessä on haasteita

- jokainen koulu on erilainen
- turvallisuuskulttuuri ja tilannekuva on muuttuva; dynamiikka edellyttää seuraamista ja joustamista
- henkilöstön vaihtuminen edellyttää saman asian kertaamista

Suomalaisella peruskoululla on kuitenkin mahdollisuuksia 😊

- opettajat ovat korkeasti koulutettuja
- turvallisuustyöllä on yhteiskunnan tuki
- koulutusta arvostetaan
- rehtorit ja opettajat ovat sitoutuneita työhönsä
- kouluilla on käytössä resurssia turvallisuuden edistämiseen
- suomalaiset peruskoulut ovat pääosin kunnan ylläpitämiä

Turvallisuuskulttuuri-dikotomia

Hyvä turvallisuuskulttuuri	Heikko turvallisuuskulttuuri	Kirjallisuusviite
Osallistava	Passiivinen	Geller, 1994, 2002, 2016
Henkilösidonnainen	Jaettu	Díaz-Vicario & Sallán, 2017,
Proaktiivinen	Reaktiivinen	Hollnagel, 2014; Hollnagel ym. 2015
Myös ihmisiin keskittyvä	Pelkkään tekniikkaan keskittyvä	Ruuhilehto & Vilppola, 2000; Lindfors & Puolitaival 2020
Systemaattinen	Kertaluonteinen	Teperi ym., 2017
Omistava	Ulkoistava	Waitinen, 2011
Dynaaminen	Mekaaninen	Reason, 2016
Osallistava	Määräävä	Geller, 1994; Choudhry ym., 2007

Lähde: Somerkoski ym. (julkaisematon työpäperi)

Portaittain etenevä turvallisuus- kulttuurin arviointimalli 1/2

- **Haavoittuva** Turvallisuus on pysyvä tilanne, johon päästään silloin, kun asiat ovat tavallisesti ja arki kulkee. Koulujärjestelmä on suunniteltu siten, että arki on tavallisesti turvallista. Vaara- ja poikkeamatilanteita ei pystytä ennakoimaan, mutta jos niitä tulee, ne hoidetaan tapauskohtaisesti.
- **Reaktiivinen** Koulun arkeen liittyy turvattomuutta aiheuttavia tilanteita, esimerkiksi poikkeamia. Niitä pystytään hallitsemaan hyvin koulun omilla järjestelmillä ja sillä, että jokainen hoitaa ne tehtävät ja vastuut, jotka hänelle työn sisällön perusteella kuuluvat.
- **Normatiivinen** Opetustoimessa ja laissa on määritelty ne näkökulmat, joita koulun arjen turvallisuus edellyttää. Poikkeamatilanteissa hyödynnetään näitä periaatteita.

Portaittain etenevä turvallisuus- kulttuurin arviointimalli 2/2

- **Proaktiivinen** Koulurakennus ja siellä toimivat henkilöiden tehtävät ja vastuut ovat sellaisia, että turvallinen arki yleensä toteutuu. Koulussa on tunnistettu ihmisen aiheuttamia läheltä piti - ja riskitilanteita, joihin tulee varautua etukäteen. Tämä onnistuu parhaiten, jos turvallisuutta edistetään yhdessä ja ennakoiden.
- **Resilientti** Koulun arki toimii yleensä moitteettomasti. Turvallisuusnäkökulma liittyy kokonaisuutena kaikkeen päätöksentekoon. Systemaattisella toiminnalla poikkeamia voidaan hallita yhdessä ja tavallinen, hyvä arki voi jatkua mahdollisimman pian.

Lähde: Hudson, P., 2001. Aviation safety culture. Safeskie, 1-23.

HAAVOITTUVA**REAKTIIVINEN****NORMATIIVINEN****PROAKTIIVINEN****RESILIENTTI****Turvallisuusjohtaminen**

Koululla uskotaan, että kaikki sujuu yleensä hyvin.

Jos turvallisuus näyttää olevan uhattuna, uhkatekijöiden tai vaarojen aiheuttamia poikkeamia käsitellään.

Koululla on toteutettu viranomaisten edellyttämät turvallisuusjohtamisen toimenpiteet.

Edellisten lisäksi koululla pyritään ennakoimaan riskejä tunnistamalla ja kokoamalla poikkeamailmoituksia ja seuraamalla turvallisuustilannetta aktiivisesti.

Turvallisuus on keskeinen näkökulma kaikessa koulun johdon päätöksenteossa. Rehtori toimii oppilaiden ja henkilöstön turvallisuusjohtajana, mutta tehtävät ja vastuut on jaettu siten, että kokonaisturvallisuus on toimivaa. Systemaattisuus ja dynaamisuus turvallisuuskulttuurin toteuttamisessa toimivat.

Dokumentit

Koululla on turvallisuusdokumentit jossain.

Koululle on laadittu turvallisuusdokumentteja poikkeamien perusteella.

Koululla on pääosin kaikki ne turvallisuusdokumentit, jotka on laissa määrätty.

Edellisten lisäksi laissa säädetty turvallisuusdokumentit päivitetään ja niiden lukemista seurataan säännöllisesti, dokumentteja muokataan turvallisuustilanteen perusteella toimijälähtöisesti.

Edellisten lisäksi suunniteltaessa mitä tahansa toimintaa koululle, turvallisuus otetaan huomioon ja dokumentit päivitetään näiltä osin. Päivityksistä tiedotetaan sidosryhmiä, oppilaita ja henkilöstöä.

Vastuunjako

Turvallisuutta edistävät pääasiassa rehtorit.

Osa turvallisuustehtävistä on delegoitu turvallisuusvastaaville, joka puuttuu tarvittaessa turvallisuustilanteeseen.

Turvallisuustehtävistä korvataan yhdelle tai muutamalle opettajalle erikseen ja kouluissa toimivat ne työryhmät, joita lainsäädäntö ja vastaavat edellyttävät.

Edellisten lisäksi turvallisuuteen liittyvät tehtävät on jaettu nimikkeittäin henkilöstölle. Koulussa on turvatiimi, joka toimii ennakoivasti ja systemaattisesti.

Edellisten lisäksi koulun jokaiselle toimijaryhmälle on määritelty erikseen turvallisuustehtävät ja -vastuut. Oppilaat, henkilöstö ja sidosryhmät on osallistettu turvallisuustyöhön.

Poikkeamien havainnointi

Poikkeamia ei havainnoida. Tavoitteena on suojata organisaation mainetta.

Poikkeamia aiheuttavat paikat ja tilanteet on todettu yhdessä ja niistä ilmoitetaan järjestelmään.

Poikkeamat kirjataan siten kuin sivistystoimi on edellyttänyt ja säädökset määräävät.

Edellisten lisäksi riskien arviointi on tehty. Havaitut poikkeamat raportoidaan, analysoidaan ja käsitellään systemaattisesti. Läheltä piti -tilanteet raportoidaan ja analysoidaan.

Edellisten lisäksi poikkeamien aiheuttamista toimenpiteistä ilmoitetaan poikkeamailmoituksen tekijälle. Kaikilla toimijoilla on kanava ilmoittaa poikkeamista. Poikkeamien ilmoittamiseen on palkitsevia positiivisia menettelyjä.

Poikkeamien käsittely

Jos poikkeama ei aiheuta vahinkoa, sitä ei käsitellä.

Poikkeamat käsitellään, kun vahinko on sattunut. Jos joku tarvitsee keskusteluapua, sitä järjestetään.

Poikkeamat käsitellään lain ja sääntöjen mukaisesti ja siten, ettei niistä tule seurauksia henkilöstölle ja tarpeen mukaan järjestetään jälkipurku.

Edellisten lisäksi poikkeamia pyritään käsittelemään ennakoivasti ja systemaattisesti. Yhteistyö viranomaisten kanssa. Jälkipurku järjestetään.

Edellisten lisäksi kaikki toimijat saavat tiedon poikkeamista. Niitä käsitellään sekä sidosryhmien että sivistystoimen kanssa. Toiminnan jatkuminen varmistetaan. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen turvallisuuden lisääntyminen koulussa.

Harjoittelu	Koulussa on joskus järjestetty turvallisuusharjoitus.	Koulussa järjestetään säännöllisesti turvallisuusharjoituksia.	Koulussa järjestetään polstumisharjoitus kerran vuodessa, koska pelastustoimi valvoo tätä ja muita harjoituksia, jos niitä edellytetään määräyksissä.	Edellisten lisäksi koulussa järjestetään useita erilaisia harjoituksia riskien arvioinnin perusteella. Niiden suorituksia arvioidaan riippumatta siitä, tapahtuuko poikkeamia.	Edellisten lisäksi koulun turvallisuusharjoittelu on systemaattista ja siihen osallistetaan sekä henkilöstö että tarvittavin osin myös oppilaat ja sidosryhmät.
Kompetenssi	Ne, jotka ovat kiinnostuneet turvallisuudesta, ovat menneet koulutukseen.	Ne, jotka todennäköisimmin joutuvat vaaratilanteisiin, ovat käyneet turvallisuuskoulutuksessa.	Sivistystoimi tai muu viranomainen on edellyttänyt tiettyjä koulutuksia, ja ne on suoritettu.	Edellisten lisäksi koulutustarvetta arvioidaan systemaattisesti ja henkilöstön edellytetään käyvän turvallisuuskoulutuksissa.	Edellisten lisäksi henkilöstön, oppilaiden ja sidosryhmien turvallisuuskoulutus on suunnitelmallista, taitoja päivitetään ja koulutukseen osallistumista rohkaitaan.
Resursointi (raha, aika, henkilöt)	Turvallisuuteen liittyvää resursointia ei juurikaan ole.	Resursseja annetaan sitä mukaa, jos poikkeamia on tapahtunut.	Turvallisuusasioihin resursoidaan se, mitä laki ja määräykset edellyttävät.	Edellisten lisäksi on nimetty henkilöitä esimerkiksi turvatiloihin, sekä hankittu turvallisuuteen liittyviä välineitä tai rakenteita.	Edellisten lisäksi resursseja on suunnattu myös turvallisuuden kehittämiseen ja seurantaan.
Kiusaaminen ja häirintä	Kiusaamiseen ja häirintään pyritään puuttumaan.	Kiusaamistilanteet selvitetään luokassa ja yhteistyössä kodin kanssa, kun sellainen saadaan selville.	Koululla on velvollisuus puuttua kiusaamistilanteisiin ja se hoidetaan määräysten mukaan.	Edellisten lisäksi kiusaamiseen liittyviä rakenteita tunnistetaan ennakoivasti yhdessä oppilaiden kanssa. Kiusaamista ratkotaan monitoimijaisesti.	Edellisten lisäksi kiusaamistilanteisiin puututaan ja kiusaamisen loppuminen varmistetaan säännöllisellä seurannalla. Vakavat tapaukset ilmoitetaan poliisille.
Väkivalta ja muut rikokset	Väkivaltatilanteita ei voi välttää. Tilanteet selvitetään tapauskohtaisesti ja syylliset saavat rangaistuksen koulussa.	Kun väkivalta tai rikos ilmenee, koulussa määrätään rangaistus rehtorin tai opettajan johdolla.	Koulussa noudatetaan annettuja määräyksiä rikosten selvittämisessä. Ensisijaisesti opettajat ja toissijaisesti rehtori määrää rangaistuksen määräysten mukaan.	Edellisten lisäksi koulussa tehdään yhteistyötä viranomaisten kanssa väkivallan ja rikosten ehkäisemiseksi. Huolta aiheuttaviin tilanteisiin ja heikkoihin signaaleihin esimerkiksi mediassa reagoidaan ennen kuin mitään on tapahtunut.	Edellisten lisäksi koulussa tunnistetaan lievötkin rikokset. Oppilaat, henkilökunta ja sidosryhmät tietävät, että väkivalta ja rikoksen tunnusmerkistön täyttävät teot ilmoitetaan poliisille ja tapahtumasta tehdään lastensuojeluilmoitus sosiaalitoimelle.
Sidosryhmät	Sidosryhmät toteuttavat sen tehtävän, mikä niille kuuluu.	Sidosryhmä on mukana turvallisuusasioiden käsittelyssä, kun se liittyy jo tapahtuneeseen poikkeamaan.	Lain ja määräysten mukaisiin sidosryhmiin pidetään yhteyttä turvallisuuden lisäämiseksi siten kuin on edellytetty.	Edellisten lisäksi turvallisuuteen liittyvät sidosryhmät on tunnistettu. Sidosryhmät on otettu huomioon turvallisuusarvioinnissa ja sidosryhmät tukevat turvallisuusvastuunsa.	Edellisten lisäksi toiminnat ja niihin liittyvät sidosryhmät otetaan aina mukaan, kun arvioidaan organisaation turvallisuutta.
Yhteisöllisyys	Monet, itsestään syntyneet tilanteet tekevät koulusta mukavan tai hauskan mutta myös ikävät asiat kuuluvat arkeen.	Jos yhteisössä havaitaan erimielisyyksiä, yhteisöllisyyteen kiinnitetään huomiota.	Yhteisöllisyyttä toteutetaan hankkeissa ja teemapäivissä opetussuunnitelman mukaisesti sekä työhyvinvoinnin osalta sen verran kuin sitä voidaan edellyttää.	Edellisten lisäksi henkilöstöä ja oppilaita rohkaitaan yhteisölliseen toimintaan kouluvuoden aikana. Useat tilaisuudet ja tapahtumat toistuvat säännöllisesti siten, että voidaan puhua "meidän koulun hengestä".	Edellisten lisäksi yhteisöllinen toiminta koulussa on osallistavaa. Oppilaat ja sidosryhmät ovat mukana suunnittelussa. Yhteisöllisyyttä arvostetaan sekä oppilaiden että henkilöstön keskuudessa.

ONNI-hanke näkyy kouluissa

Millaisia materiaaleja jaamme ja tuotamme hankekouluille?

Projektikoordinaattori Emilia Luukka

Sekä näkyviä materiaaleja...

- ONNI-sovellus
- Turvallisuuden vuosikello
- Turvallisuuden kehittämissuunnitelma
- ONNI on turvallinen koulu –roll up
- ONNI turvallinen koulu –tarrat
- Turvallisuusoppaita

...että vähemmän näkyviä

- Tukea vaativien erityistilanteiden viestintään
- Täydennyskoulutusta kohdennettuun tarpeeseen
- Mentoreiden tuki ja asiantuntemus esim. turvallisuusvarteissa ja koulun arjessa

Hankkeen anti oman työn ja organisaation näkökulmasta – yhteistyötä ja jaettua asiantuntijuutta

<https://edu.flinga.fi/s/EBRRW6W>

Tilaisuuden päätös

Kiitos osallistujille paikanpäällä ja verkossa! Turvallista kotimatkaa!

Olemme varanneet osallistujille mahdollisuuden jäädä keskustelemaan hankkeen edustajien kanssa. Lähesty rohkeasti!

Jäikö kysyttävää? Jotain mielenpäällä?

Ollaan yhteydessä!

Hankkeen sähköposti:

Info-onni@utu.fi

Työntekijöiden yhteystiedot:

<https://sites.utu.fi/onni/yhteystiedot/>

UNIVERSITY OF TURKU

Info-onni@utu.fi , <https://sites.utu.fi/onni/>